

OBJAŠNJENA
EVROPSKA
UNIJA

Poljoprivreda

Partnerstvo
između Evrope i
poljoprivrednika

Zajednička poljoprivredna politika
Evropske unije (ZPP): za našu hranu,
za naše selo, za našu životnu sredinu

OBJAŠNJENA EVROPSKA UNIJA

Ova publikacija je deo serije koja objašnjava kako EU postupa u okviru politika iz različitih oblasti, zašto u njima učestvuje i koje rezultate postiže.

Publikacije možete pronaći na internet stranici:
http://europa.eu/pol/index_en.htm
<http://europa.eu/!bY34KD>

SADRŽAJ

Zašto nam je potrebna Zajednička poljoprivredna politika.	3
Kako funkcioniše Zajednička poljoprivredna politika.	7
Šta čini EU.	8
Evropska poljoprivreda u susret 2020: odgovor na buduće izazove.	16
Saznajte više	16

Kako funkcioniše EU
Deset prioriteta za Evropu
Osnivači EU
Poljoprivreda ✖
Bankarstvo i finansije
Budžet
Klimatska akcija
Konkurencija
Potrošači
Kultura i audiovizuelni mediji
Carine
Jedinstveno digitalno tržište
Ekonomska i monetarna unija i evro
Obrazovanje, obuka, mladi i sport
Zapošljavanje i socijalna pitanja
Energija
Proširenje
Životna sredina
Bezbednost hrane
Humanitarna pomoć i civilna zaštita
Unutrašnje tržište
Međunarodna saradnja i razvoj
Pravda, osnovna prava i jednakost
Pomorstvo i ribarstvo
Javno zdravlje
Regionalna politika
Istraživanja i inovacije
Oporezivanje
Trgovina
Saobraćaj

Objašnjena Evropska unija: Poljoprivreda

Evropska komisija
Generalni direktorat za komunikacije
Informacije za građane
1049 Brisel
BELGIJA

Da li vam je ova publikacija bila korisna?
Recite nam svoje mišljenje:
comm-publi-feedback@ec.europa.eu

Rukopis ažuriran u decembru 2016.
Fotografije na naslovnoj i drugoj strani: © Phovoir
16 str. — 21 × 29.7 cm

Print ISBN 978-92-9238-508-8
doi: 10.2871/237078
JN-01-17-691-SR-C
PDF ISBN 978-92-9238-509-5
doi: 10.2871/417513
JN-01-17-691-SR-N

Luksemburg:
Kancelarija za publikacije Evropske unije, 2017.
Izdanje na srpskom jeziku štampala
Delegacija Evropske unije u Republici Srbiji, 2017.
© Evropska unija, 2017.
Ponovna upotreba dozvoljena je uz navođenje izvora.
Politika ponovne upotrebe dokumenata Evropske unije uređena je odlukom Decision 2011/833/EU (OJ L 330, 14.12.2011, p. 39). Za svako korišćenje ili reprodukciju fotografija ili drugog materijala koji nije zaštićen pravima EU potrebno je zatražiti dozvolu direktno od nosilaca autorskih prava.

Zašto nam je potrebna Zajednička poljoprivredna politika

Izazovi sa kojima se poljoprivreda suočava više od 50 godina

Zajednička poljoprivredna politika EU (ZPP) pokrenuta je 1962. godine i predstavlja partnerstvo između poljoprivrede i društva i između Evrope i njenih poljoprivrednika. Njeni glavni ciljevi jesu:

- unapređenje poljoprivredne produktivnosti, kako bi se osiguralo stalno snabdevanje potrošača hranom po pristupačnim cenama;

- omogućavanje poljoprivrednicima da ostvare prihvatljive zarade.

Sada, više od 50 godina kasnije, EU se suočava sa novim izazovima:

- omogućiti održivu proizvodnju hrane koja bi doprinela da se nahrani svetska populacija čiji se značajan porast očekuje u budućnosti;

- klimatske promene i održivo upravljanje prirodnim resursima;

- briga o selu u čitavoj EU i održavanje ruralne ekonomije.

ZPP je zajednička politika svih država članica Evropske unije. Upravljanje i finansiranje njome vrši se na nivou Evrope iz budžetskih sredstava EU.

EU ima 500 miliona potrošača i svima im je potrebno pouzdano snabdevanje zdravom i hranjivom hranom po prihvatljivim cenama. Ekonomsko okruženje verovatno će ostati neizvesno i nepredvidivo. Štaviše, mnogo je tekućih i budućih izazova, uključujući globalnu konkurenciju, ekonomske i finansijske krize, klimatske promene i nestabilne cene troškova kao što su gorivo i đubrivo.

ZPP je usmerena na našu hranu

Kako bi se nosila sa navedenim izazovima, EU je kreirala i sprovela ZPP čija je svrha da utvrdi uslove koji će omogućiti poljoprivrednicima da ispune svoje višestruke funkcije u društvu, od kojih je najvažnija proizvodnja hrane.

Zahvaljujući ZPP, građani Evrope uživaju bezbednost hrane. Kao društvo možemo biti sigurni da naši poljoprivrednici proizvode hranu koja nam je potrebna.

Oni obezbeđuju impresivnu raznovrsnost brojnih, pristupačnih, bezbednih i kvalitetnih proizvoda. EU je poznata širom sveta po svojoj hrani i kulinarskoj tradiciji. Zahvaljujući svojim izuzetnim poljoprivrednim resursima EU može i treba da ima ključnu ulogu u bezbednosti hrane za ceo svet.

Evropljani mogu biti sigurni da poljoprivrednici proizvode hranu koja im je potrebna.

Zajednička poljoprivredna politika usmerena je na naše selo

Poljoprivreda se ne odnosi samo na hranu, već i na ruralne zajednice i ljude koji u njima žive. Odnosi se i na naše selo i njegove dragocene prirodne resurse.

U svim državama članicama, poljoprivrednici održavaju selo živim i čuvaju ruralni način života. Odsustvo poljoprivrednika i poljoprivrednih gazdinstava izuzetno bi se nepovoljno odrazilo na naše zaseoke, sela i varošice.

Mnogi poslovi na selu povezani su sa poljoprivredom. Poljoprivrednicima su potrebni objekti, gorivo, đubrivo, mašine i zdravstvena nega životinja. Mnogi ljudi rade u tim predproizvodnim sektorima. Drugi su zaposleni u postproizvodnim aktivnostima kao što su priprema, prerada i pakovanje hrane. Ostali su pak uključeni u skladištenje, prevoz i maloprodaju hrane.

Kako bi se poljoprivrednicima osiguralo da rade efikasno, a predproizvodnim i postproizvodnim sektorima da ostanu moderni i produktivni, potreban im je pristup najnovijim informacijama o poljoprivrednim pitanjima, načinima uzgoja i razvoju tržišta. Zbog toga ZPP poboljšava pristup tehnologijama velike brzine u ruralnim područjima i time doprinosi jednom od deset glavnih prioriteta Komisije – povezanom digitalnom jedinstvenom tržištu. Očekuje se da će u periodu od 2014. do 2020. zajednička poljoprivredna politika obezbediti unapređene internet usluge i infrastrukturu za 18 miliona stanovnika ruralnih područja, što čini 6,4% ukupne ruralne populacije EU.

Sve u svemu, poljoprivreda i proizvodnja hrane značajni su elementi naše privrede i društva. EU sa svojih 28 država članica ima oko 11 miliona poljoprivrednih gazdinstava i 22 miliona ljudi stalno zaposlenih u poljoprivredi. Poljoprivredni i prehrambeni sektor zajedno obezbeđuju blizu 44 miliona radnih mesta u EU.

Poljoprivrednici upravljaju selom za dobrobit svih nas.

Zajednička poljoprivredna politika usmerena je na našu životnu sredinu

Naše selo nije u svom izvornom prirodnom obliku, već su ga tokom vekova oblikovali poljoprivrednici. Poljoprivreda je oblikovala naše raznoliko okruženje i njegove različite krajolike. Naše selo je stanište raznolikog mnoštva biljnih i životinjskih vrsta. Ovaj biodiverzitet neophodan je za održivi razvoj sela.

Poljoprivrednici upravljaju selom za dobrobit svih nas. Oni se brinu o javnim dobrima, od čega je najvažnije održavanje tla, krajolika i biodiverziteta i briga o njima. Tržište ne nudi naknadu za ova javna dobra. Kako bi poljoprivrednicima isplatila naknade za pružanje te usluge društvu u celini, EU im obezbeđuje novčanu pomoć.

Klimatske promene mogu negativno da utiču na poljoprivrednike. ZPP im obezbeđuje finansijsku pomoć kako bi prilagodili načine uzgoja i poljoprivredne sisteme i bili u mogućnosti da se nose sa efektima klimatskih promena.

Poljoprivrednici imaju najveću svest o tome da je neophodna briga za naše prirodne resurse, jer oni od njih zavise u svakodnevnom životu. Kako bi se izbegle negativne nuspojave izvesnih poljoprivrednih praksi, EU poljoprivrednicima daje podsticaje za rad na održiv i ekološki prihvatljiv način.

Poljoprivrednici su suočeni sa dvostrukim izazovom: kako proizvoditi hranu, a istovremeno štititi prirodu i očuvati biodiverzitet.

Ekološki održiva poljoprivreda, koja podrazumeva razumno iskorišćavanje prirodnih resursa, od ključne je važnosti za proizvodnju hrane i naš kvalitet života – danas, sutra i za buduće generacije.

Evropska poljoprivreda kroz vreme

1957.

Ugovorom iz Rima stvorena je Evropska ekonomska zajednica (preteča današnje EU) koju je činilo šest zemalja zapadne Evrope.

1962.

Nastanak Zajedničke poljoprivredne politike. ZPP je osmišljena kao zajednička politika sa ciljem da se građanima EU obezbedi hrana po prihvatljivim cenama, a poljoprivrednicima primeren životni standard.

1984.

ZPP postaje žrtva sopstvenog uspeha. Poljoprivredna gazdinstva postaju toliko produktivna da proizvode više hrane nego što je potrebno. Viškovi se skladište i tako nastaju tzv. 'planine hrane'. Uvodi se niz mera kako bi se nivo proizvodnje uskladio sa potražnjom na tržištu.

1992.

ZPP prelazi sa podrške tržištu na podršku proizvođačima. Smanjuje se podrška cenama i zamenjuje direktnim plaćanjima poljoprivrednicima, koji se ohrabruju da vode više računa o životnoj sredini. Reforma se podudara sa Samitom planete Zemlje 1992. godine u Rijju, na kojem se pokreće načelo održivog razvoja.

2003.

ZPP omogućava novčanu pomoć. Novom reformom zajedničke poljoprivredne politike raskida se veza između subvencija i proizvodnje. Poljoprivrednicima se sada isplaćuje novčana pomoć pod uslovom da se brinu o obradivom zemljištu i da poštuju norme bezbednosti hrane, zaštitne životne sredine, zdravlja i dobrobiti životinja.

2013.

Sprovodi se reforma zajedničke poljoprivredne politike u cilju jačanja konkurentnosti sektora, promocije održive poljoprivrede i inovacija, za podršku zapošljavanju i privrednom rastu u ruralnim područjima i radi preusmeravanja finansijske pomoći na produktivnu upotrebu zemljišta.

© iStockphoto/Milan Zere mski

Kako štitimo prirodu i biodiverzitet?

Zašto se poljoprivredna politika utvrđuje na nivou Evrope?

Poljoprivreda je sektor koji je gotovo isključivo podržan na nivou Evrope, za razliku od većine drugih privrednih sektora za koje su odgovorne nacionalne vlade. Važno je imati javnu politiku sektora čija je odgovornost da omogući bezbednost hrane i koji igra ključnu ulogu u korišćenju prirodnih resursa i privrednom razvoju ruralnih područja.

Glavni ciljevi Zajedničke poljoprivredne politike jesu unapređenje poljoprivredne produktivnosti, kako bi potrošači bili stalno snabdeveni hranom po pristupačnim cenama i omogućavanje poljoprivrednicima u EU da ostvare prihvatljivu zaradu.

Ova dva cilja zajednička su svim državama članicama i nijedan od njih ne može se ostvariti bez pružanja finansijske podrške poljoprivredi i ruralnim područjima. Zajedničkom politikom EU omogućava se bolje korišćenje budžetskih sredstava nego što bi bilo u slučaju istovremenog postojanja 28 različitih nacionalnih politika.

Postoji jedno veliko evropsko tržište poljoprivrednih proizvoda, na kome se zajedničkim pristupom po pitanju podrške poljoprivredi omogućavaju poštenu uslovi za poljoprivrednike koji se takmiče kako na unutrašnjem evropskom tržištu tako i globalno.

Nema sumnje da bi bez zajedničke politike svaka država članica EU sprovedila nacionalnu politiku promenljivog opsega i različitog stepena javne intervencije. Politika utvrđena na nivou Evrope obezbeđuje zajednička pravila na jedinstvenom tržištu, po potrebi rešava problem nestabilnosti tržišta, štiti napredak po pitanju povećane konkurentnosti evropske poljoprivrede postignut nedavnim reformama i osigurava zajedničku trgovinsku politiku kojom se Evropskoj uniji omogućava da u odnosima sa svojim globalnim trgovinskim partnerima nastupa jednoglasno.

Kako funkcioniraju Zajednička poljoprivredna politika

Poljoprivreda daleko više zavisi od vremenskih i klimatskih uslova nego mnogi drugi sektori. Osim toga, u poljoprivredi postoji neizbežan vremenski jaz između potražnje potrošača i mogućnosti poljoprivrednika da obezbede ponudu: za uzgoj više pšenice ili proizvodnju više mleka potrebno je više vremena. Naša potrošnja hrane uglavnom je stabilna u poređenju sa drugim proizvodima, stoga male promene u proizvedenim količinama mogu imati veliki uticaj na cene.

Tim tržišnim nesigurnostima opravdava se važna uloga javnog sektora u osiguravanju stabilnosti prihoda poljoprivrednika. Poljoprivrednici su od ključne važnosti za stabilno i bezbedno snabdevanje hranom više od 500 miliona građana. ZPP stoga podržava poljoprivrednike na sledeće načine:

- **Finansijskom pomoći.** Direktnim isplatama omogućava se podrška primanjima poljoprivrednih gazdinstava i poljoprivrednicima se isplaćuje naknada za isporuku javnih dobara koja obično na tržištu nisu plaćena, kao što je briga za selo.
- **Tržišnim merama.** Evropska komisija može preduzeti mere za rešavanje teških situacija na tržištu, kao što su nagli pad potražnje zbog zdravstvene krize ili pad cena zbog privremene prekomerne ponude na tržištu.
- **Merama ruralnog razvoja.** Uspostavljaju se nacionalni (i u nekim slučajevima regionalni) razvojni programi za zadovoljenje posebnih potreba i rešavanje posebnih izazova u ruralnim područjima. Iako države članice izrađuju svoje programe na osnovu istog spiska mera, one imaju dovoljno fleksibilnosti da mogu da se bave pitanjima od najveće važnosti na svojoj teritoriji koja su posledica posebnih ekonomskih, prirodnih i strukturnih uslova. Takozvanim *Leader* pristupom, koji je sastavni deo programa ruralnog razvoja, lokalno stanovništvo podstiče se na rešavanje lokalnih problema.

Tržišne mere i finansijska pomoć finansiraju se isključivo iz budžeta EU, dok se mere ruralnog razvoja zasnivaju na višegodišnjem programiranju, a sufinansiraju ih države članice.

Politika koja se finansira iz budžeta EU

Budžetska sredstva namenjena ZPP neki smatraju kontroverznim pitanjem. Na primer, često se čuje izjava da je 'polovina budžeta EU posvećena ZPP'. Takva izjava ne uzima u dovoljnoj meri u obzir budžetski mehanizam EU kao ni ciljeve ZPP.

Istina je da ova politika zahteva oko 40% budžeta EU. To je zato što je zajednička poljoprivredna politika jedno od malobrojnih područja čiju zajedničku politiku većinom finansira EU. Sa druge strane, većinu drugih javnih politika finansiraju prevashodno države članice.

Zbog toga je važno da se budžet ZPP stavi u kontekst svih javnih rashoda u EU. Posmatran u tom kontekstu, budžet za ovu politiku je mali i čini svega 1% svih javnih rashoda u EU.

On je 2016. iznosio oko 61 milijardu evra.

Na kraju, budžetski udeo zajedničke poljoprivredne politike u budžetu EU znatno se smanjio tokom poslednjih 30 godina, sa gotovo 75% na manje od 40%.

U tom periodu, Uniji se pridružilo 18 novih država članica (usled čega je broj poljoprivrednika više nego udvostručen) i zbog toga je potrošnja po poljoprivredniku danas znatno niža nego u prošlosti.

Šta čini EU

Zajednička poljoprivredna politika usmerena je na naše poljoprivrednike

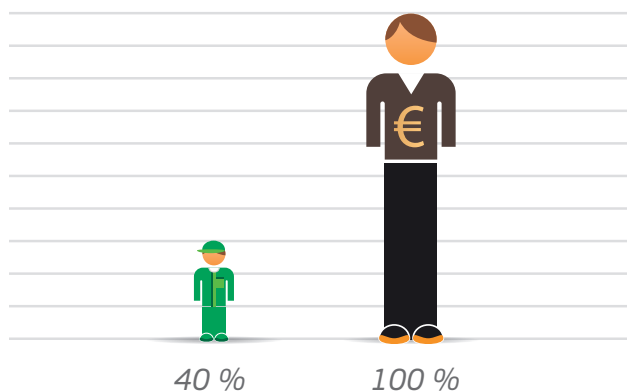
U Evropskoj uniji postoji oko 11 miliona poljoprivrednih gazdinstava, a 44 miliona ljudi zaposleno je u čitavom lancu snabdevanja hranom u EU. Poljoprivrednici su prva karika u tom lancu proizvodnje hrane. Oni su zato veoma važni strateški i ekonomski akteri i EU ne može sebi da priušti da ih izgubi. Osnovne, instinktivne poljoprivredne veštine ne uče se iz knjiga, već se prenose sa jedne generacije na sledeću.

Međutim, mnogo mladih ljudi bavljenje poljoprivredom ne smatra više privlačnim zanimanjem i zbog toga se broj poljoprivrednika smanjuje. U 2013. Poljoprivrednici mlađi od 35 godina vodili su tek 6% poljoprivrednih gazdinstava, dok su 31% gazdinstava vodile osobe starije od 65 godina.

Zbog toga ZPP pomaže mladim ljudima da počnu da se bave poljoprivredom tako što im osigurava sredstva za kupovinu zemljišta, mašina i opreme. Obezbeđuju se i bespovratna sredstva za osposobljavanje novih i iskusnih poljoprivrednika za primenu najnovijih tehničkih proizvodnih metoda.

Podsticaj mladih poljoprivrednika i obezbeđivanje kontinuiteta iz jedne generacije u drugu pravi su izazovi za ruralni razvoj u EU.

RELATIVNO STANJE PRIHODA POLJOPRIVREDNIH GAZDINSTAVA U ODNOSU NA PRIHOD OD NEPOLJOPRIVREDNIH DELATNOSTI

Podaci su iz 2014. i prikazuju prihod porodičnog gazdinstva u odnosu na prosečnu platu u celoj privredi.

Izvor: Evropska komisija

NAŠI POLJOPRIVREDNICI SVAKE GODINE PROIZVODE SLEDEĆE PROIZVODE:

Prosek za period 2012-2014.

žitarice: **300** miliona tona

šećer: **18** miliona tona

uljarice: **30** miliona tona

maslinovo ulje: **2** miliona tona

jabuke: **10** miliona tona

kruške: **2** miliona tona

južno voće: **11** miliona tona

vino: **170** miliona hektolitara

govedina i teletina: **7** miliona tona

svinjetina: **20** miliona tona

živinsko meso: **13** miliona tona

jaja: **7** miliona tona

mleko: **150** miliona tona

U nekim delovima Evrope posebno je teško baviti se poljoprivredom, na primer u brdovitim, planinskim i/ili udaljenim područjima. Važno je očuvati zajednice u tim regijama. ZPP predviđa sredstva kojima se osigurava dobro ekonomsko zdravlje ruralnih zajednica u osetljivim područjima i sprečava njihovo postepeno nestajanje.

Zahvaljujući ZPP, poljoprivrednici proizvode ono što potrošači žele

Građani Evropske unije krajnji su korisnici ZPP. U našim prodavnicama i supermarketima uvek ima dovoljno hrane po uglavnom prihvatljivim cenama. Danas se u većini država EU 11% ukupne potrošnje prosečne porodice odnosi na hranu. To je polovina potrošnje iz 1962.

Poljoprivrednici sve više rade na očuvanju životne sredine i lepote krajolika.

Naši poljoprivrednici nam omogućavaju snabdevanje visokokvalitetnom hranom. Evropa se smatra svetskim liderom u sektorima kao što su proizvodnja maslinovog ulja, mlečnih proizvoda, mesa, vina i žestokih alkoholnih pića. Osim toga, možemo lako saznati kako i gde je naša hrana proizvedena, jer pravila EU o označavanju i sledljivosti pružaju potrošačima informacije koje su im potrebne kako bi pri kupovini hrane doneli informisanu odluku.

Mnogi potrošači EU daju prednost lokalnim ili regionalnim proizvodima ukoliko ih ima. Tradicionalni proizvodi sve su popularniji i zbog toga mnogi poljoprivrednici sada prodaju svoje proizvode direktno potrošačima na pijacama i sami ih prerađuju kako bi im dodali lokalnu vrednost. EU podržava te trendove nudeći zaštitu za više od 3400 proizvoda koje obeležava 'oznakom geografskog porekla'. Njome se označava poreklo proizvoda sa područja određene države, regije ili lokaliteta kada su njegov kvalitet, ugled ili druge karakteristike povezani sa njegovim geografskim poreklom.

Poljoprivrednici upravljaju selom

Gotovo polovina zemljišta EU se obrađuje. Zbog toga je poljoprivreda vrlo važna za naše prirodno okruženje. Poljoprivredom se vekovima doprinosilo stvaranju i održavanju niza vrednih poluprirodnih staništa koja danas oblikuju brojne krajolike širom EU i u kojima žive mnoge životinje. Poljoprivreda i priroda vrše uzajamni uticaj. Zahvaljujući uzastopnim reformama ZPP poljoprivredne metode sve su više naklonjene životnoj sredini.

Današnji poljoprivrednici imaju dvostruku ulogu – proizvodnju hrane i upravljanje selom. U okviru te druge uloge oni osiguravaju javna dobra. Celo društvo, sadašnje i buduće, ima koristi od sela kojim se pažljivo upravlja i o kom se vodi računa. Stoga je pošteno da ZPP nagradi poljoprivrednike jer nam osiguravaju to vredno javno dobro.

Nakon reforme iz 2013. kako bi ostvarili puno pravo na isplatu novčane pomoći poljoprivrednici moraju da usvoje ekološki održive poljoprivredne metode. To u praksi znači da moraju da održavaju trajne travnate površine (trava dobro apsorbira ugljen dioksid, što pomaže u suzbijanju klimatskih promena), moraju da uzgajaju minimalan broj useva i obrađivati 5% obradivog zemljišta na način kojim se promoviše biodiverzitet (ekološki značajne površine). Poljoprivrednici mogu dobiti i dodatnu podršku ukoliko počnu sa primenom strožih poljoprivredno-ekoloških praksi.

Osim toga, ZPP podstiče poljoprivredne prakse kao što je zaštita estetske vrednosti krajolika, u skladu sa željama javnosti.

Ostali prioriteti koje su poljoprivrednici u obavezi da poštuju jesu zaštita biodiverziteta i životinjskih staništa, upravljanje vodnim resursima i suzbijanje klimatskih promena.

Po ovom pitanju relevantan je program EU Natura 2000. To je mreža od oko 27 000 područja koja pokrivaju otprilike jednu petinu površine EU, a cilj joj je zaštita biodiverziteta Evrope. Ta područja nisu 'ograđena' zaštićena područja, već su otvorena i često zavise od održivih ljudskih delatnosti i upotrebe zemljišta koje su ih tokom godina oblikovale i održavale. Mnoga područja nalaze se na poljoprivrednom zemljištu i poljoprivrednici se obavezuju da će na poseban način upravljati zemljištem kako bi se održao biodiverzitet.

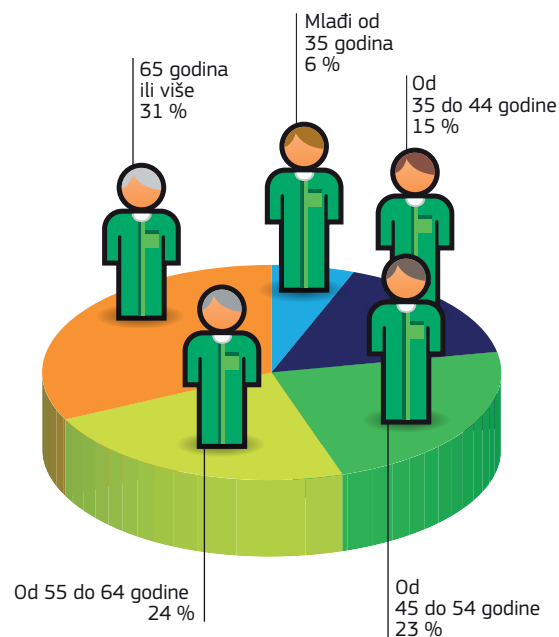
Ruralna privreda i način života zavise od poljoprivrede

Iako je poljoprivreda glavna privredna delatnost u većini ruralnih područja, poljoprivrednici se ne bave samo uzgojem hrane. Oni često prerađuju svoje proizvode i prodaju ih direktno potrošačima. Reformom iz 2013. podstiče se direktna prodaja prehrambenih proizvoda, na primer na pijacama.

Otprilike polovina stanovništva EU živi u ruralnim područjima. Poljoprivreda je ono što održava mnoge zajednice u životu i na okupu. Kada bi poljoprivreda nestala, u mnogim područjima nastao bi problem napuštenog zemljišta.

Zato ZPP pruža finansijsku pomoć poljoprivrednicima kako bi se osiguralo da nastave da obrađuju zemljište i stvaraju dodatna radna mesta obnovom svojih sela, očuvanjem krajolika ili projektima kulturne baštine i mnogim drugim poslovima, direktno ili indirektno povezanim sa poljoprivredom i ruralnom privredom.

POLJOPRIVREDNICI SU SVE STARIJI

Izvor: Eurostat, 2013.

Time se doprinosi sprečavanju smanjenja broja seoskog stanovništva zbog male mogućnosti zapošljavanja i velike nezaposlenosti. Održavaju se i poboljšavaju javne usluge kao što su škola i zdravstvena nega, čime se ljudima daje dobar razlog da ostanu na selu i tu odgajaju svoju decu.

Potrebno je pojačati dinamiku malih porodičnih gazdinstava. Mnogi poljoprivrednici stariji su od 55 godina i u određenom trenutku će prestati da se aktivno bave poljoprivredom. EU uviđa da je starosna struktura

Poljoprivredi su potrebni mladi ljudi.

Za stvaranje privrednog rasta i porast zapošljavanja u Evropi potrebni su efikasni i konkurentni poljoprivrednici.

poljoprivrednika postala zabrinjavajuća. Pomoć mladim poljoprivrednicima neophodna je kako bi ruralna područja Evrope mogla uspešno da se suoče sa brojnim predstojećim izazovima.

ZPP podstiče konkurentnost i inovacije

ZPP pomaže poljoprivrednicima da budu produktivniji i unaprede svoje tehničke veštine.

U svom začetku, ZPP je ohrabivala poljoprivrednike da koriste savremene mašine i nove tehnike, uključujući hemijska đubriva i proizvode za zaštitu bilja. Oni su bili neophodni jer je u to vreme veća proizvodnja hrane za stanovništvo bila prioritet.

Politika je bila efikasna i produktivnost se povećala. Prinos useva se povećavao, ali od 2000. stagnira. Narednih godina će istraživanja i inovacije biti od ključne važnosti kako bi poljoprivrednici proizvodili više sa manje raspoloživih sredstava.

Zbog nastalog viška hrane promenila se usmerenost politike. Sada ZPP pomaže poljoprivrednicima u sledećem:

- bavljenju poljoprivredom na način kojim se smanjuju emisije gasova sa efektom staklene bašte,
- upotrebi tehnika ekološke poljoprivrede,
- poštovanju normi javnog zdravlja i standarda zaštite životne sredine i dobiti životinja,
- proizvodnji specijaliteta iz svoje regije i plasiranju istih na tržište,
- produktivnijoj upotrebi šuma i šumskih područja,

- razvoju novih načina upotrebe poljoprivrednih proizvoda u sektorima kao što su kozmetika, medicina i ruketvorine.

Sredstva EU za istraživanje namenjena su razvoju novih poljoprivrednih sistema kako bi poljoprivrednici mogli da odgovore na mnoge izazove koji su pred njima, posebno na one koji se tiču klimatskih promena i rastućeg pritiska na prirodne resurse. Naši poljoprivrednici će u budućnosti morati da proizvode više sa manje raspoloživih sredstava. To bi se moglo postići razvojem instrumenata kao što su inovacijska partnerstva, u cilju promocije inovacija u poljoprivredi premošćavanjem postojećeg jaza između istraživanja i poljoprivredne prakse, kao i unapređenjem komunikacije i saradnje među akterima (poljoprivrednicima, savetnicima, poljoprivredno-prehrambenim sektorom, naučnicima, državnim upravama i ostalim).

Modernizacija je još jedan od prioriteta Zajedničke poljoprivredne politike

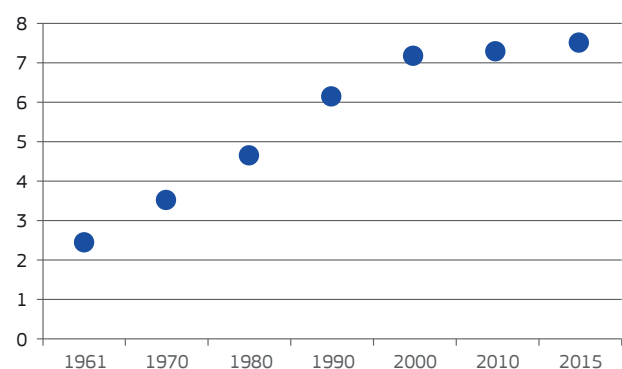
Modernizacija poljoprivrednih gazdinstava bila je i ostala važan cilj ZPP. Brojni poljoprivrednici EU iskoristili su bespovratna sredstva za modernizaciju objekata i mašina. Ostali su upotreбили bespovratna sredstva za poboljšanje kvaliteta stoke i uslova za njihov uzgoj.

Izazov je osigurati da se modernizacijom pomogne poljoprivrednicima da postanu ekonomski konkurentni i da primenjuju ekološki održive tehnike.

Mere ruralnog razvoja ZPP ostaće važan pokretač promena i napretka: ona će i dalje pomagati poljoprivrednicima da unaprede svoja gazdinstva i uopšte područja u kom žive.

U narednoj deceniji naši poljoprivrednici postaće efikasniji i konkurentniji.

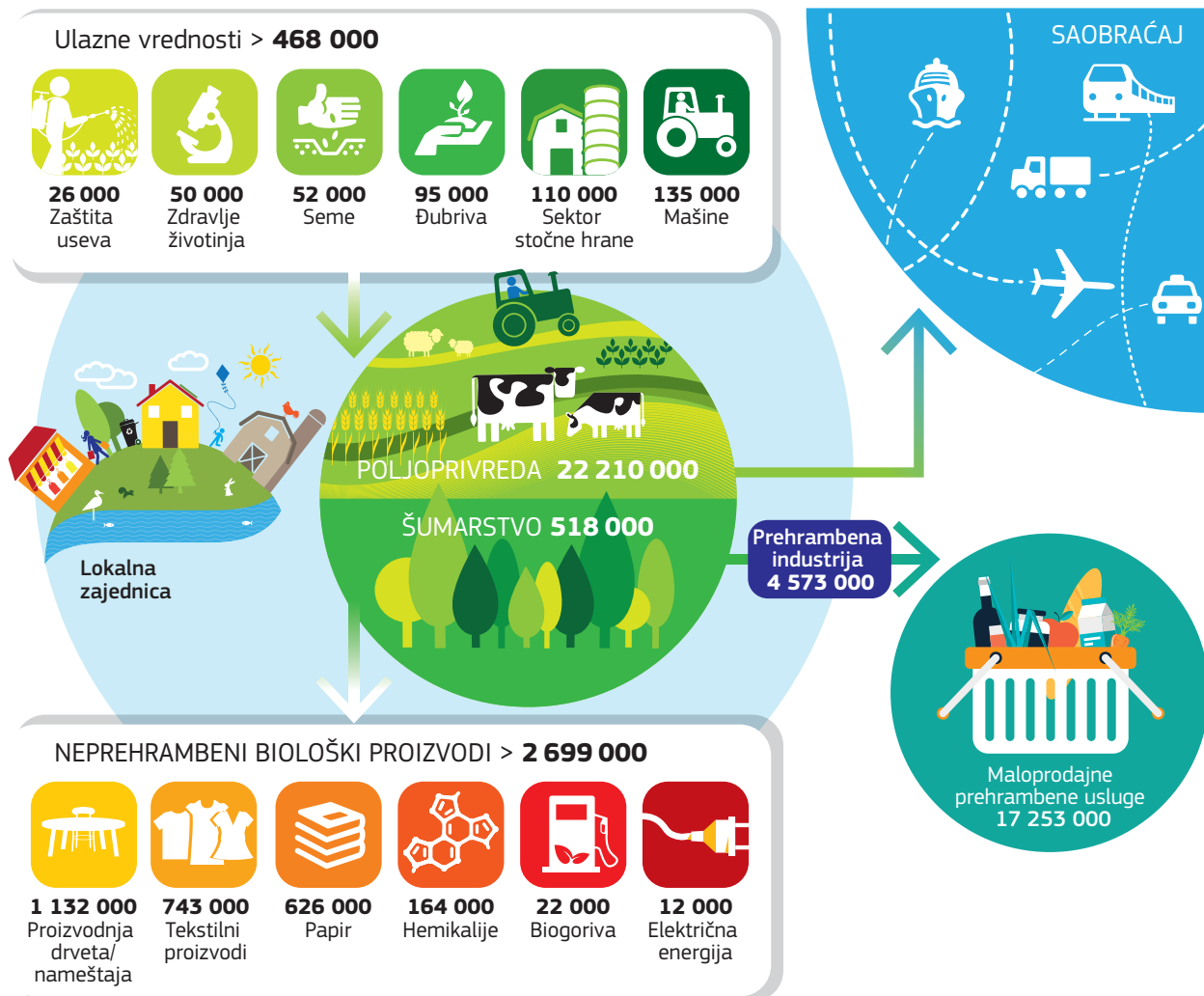
EFIKASNIJI POLJOPRIVREDNICI: PRINOS PŠENICE U IZVORNIM ŠEST DRŽAVA ČLANICA

Prinos u tonama po hektaru. Izvor: Evropska komisija

BROJ OSOBA ZAPOSLENIH U POLJOPRIVREDI, ŠUMARSTVU I POVEZANIM INDUSTRIJAMA*

(*) Poslovi sa punim i nepunim radnim vremenom.

Podaci se odnose na period 2012-2013. (poljoprivreda, prehrambena industrija i maloprodajne prehrambene usluge) i 2009. (ostali sektori).

Izvori: Zajednički istraživački centar, „Bioekonomija EU u brojevima“, 2015; Eurostat, Strukturna poslovna statistika, 2015; Eurostat, Istraživanje o strukturi poljoprivrednih gazdinstava, 2013. U slučaju ulaznih podataka: industrijski izvori.

Od 2014. do 2020. EU planira da poljoprivrednicima stavi na raspolaganje gotovo 4 miliona mesta na kursevima osposobljavanja i 1,4 miliona savetovanja usmerenih na ekonomski i ekološki učinak poljoprivrednih gazdinstava. Oko 335 000 poljoprivrednika može očekivati da primi novčanu pomoć za restrukturiranje i modernizaciju poljoprivrednih gazdinstava, a 175 000 mladih poljoprivrednika dobiće podršku za pokretanje poslovanja.

Iako bespovratna sredstva i zajmovi imaju važnu ulogu u pomaganju poljoprivrednicima, dostupna su i druga sredstva. Ona uključuju programe finansijskih garancija i osiguranja.

Zašto poljoprivrednici nisu uvek u povoljnom položaju

Velika većina poljoprivrednih gazdinstava relativno je mala. Prosečan poljoprivrednik u EU ima samo 16 hektara zemljišta (što je jednako površini približno 22

fudbalska terena), a 66% poljoprivrednih gazdinstava manje je od 5 hektara.

Zbog malih dimenzija svojih gazdinstava poljoprivrednici ne mogu da postignu najbolju tržišnu cenu za svoje proizvode. Moguće je da napore koje ulažu u poboljšanje kvaliteta i dodavanje vrednosti ne budu nagrađeni tržišnom cenom.

ZPP sve više pomaže poljoprivrednicima da ojačaju svoj pregovarački položaj u odnosu na ostale učesnike u prehrambenom lancu.

EU pomaže poljoprivrednicima tako što podstiče:

- stvaranje proizvođačkih organizacija: one omogućavaju poljoprivrednicima da formiraju grupe kako bi mogli svoje proizvode da prodaju kolektivno, čime im se omogućava veća tržišna snaga unutar prehrambenog lanca,

Dobra reputacija Evrope u pogledu kvalitetne hrane podstiče se nizom programa EU.

- druge oblike saradnje kojima se poljoprivrednicima daje veći uticaj na tržištu i povećavaju profitna marža i konkurentnost,
- specijalizovane vrste proizvodnje, poput ekološke poljoprivrede,
- ugovorne odnose u celom prehrambenom lancu,
- stvaranje zajedničkih fondova i sistema osiguranja kojima bi se poljoprivrednicima omogućilo da bolje reaguju na nestabilnost tržišta i brzi pad cena.

Upravljanjem rizicima i marketinškim alatima može se poboljšati položaj poljoprivrednika u prehrambenom lancu. Reformom iz 2013. osigurava se finansijska pomoć poljoprivrednicima koji žele da koriste takve alate.

Kvalitetna hrana – ključ uspeha

Evropa je poznata po bogatom izboru dobre hrane, vina i piva, što se odražava u njenim istaknutim kulinarskim tradicijama.

Težeći ka bezbednoj i visokokvalitetnoj hrani, Evropa je tokom godina razvila niz alata. Oni obuhvataju tržišne standarde, sisteme kvaliteta kojima se određuju proizvodi posebnog kvaliteta, sisteme sertifikacije i pravila o higijeni.

TRŽIŠNI STANDARDI. Ti standardi postoje za većinu poljoprivrednih proizvoda. Njima se definišu kategorije proizvoda, minimalni standardi za proizvode i izvesni zahtevi za označavanje. Informišu se potrošači (na primer, o poreklu ili vrsti voća i povrća) i omogućava poređenje cena proizvoda sličnog kvaliteta. Tim standardima olakšava se trgovima u Evropi.

SISTEMI KVALITETA ZA ODREĐIVANJE PROIZVODA POSEBNOG KVALITETA.

Postoje tri logotipa koja su posebno povezana sa geografskim poreklom: „zaštićena oznaka porekla“, „zaštićena oznaka geografskog porekla“ i „garantovano tradicionalni specijalitet“. U čemu se razlikuju?

- Zaštićenom oznakom porekla daje se status prehrambenom proizvodu koji je u potpunosti proizveden u određenom geografskom području upotrebom priznatih veština i sastojaka iz regije i koji je povezan sa svojim geografskim poreklom. Ovo je slučaj sa mnogim sirevima (na primer *Queso Manchego*), mesnim proizvodima (na primer *Prosciutto di San Danielle*), maslinovim uljem (*Umbria, Kalamata, Montoro-Adamuz*), voćem i povrćem i, naravno, mnogim vinima.
- Zaštićenom oznakom geografskog porekla označavaju se prehrambeni proizvodi koji su svojim kvalitetom i ugledom povezani sa određenom regijom u kojoj je obavljena najmanje jedna faza proizvodnje. Tu su svrstana piva (*Münchener Bier, Ceskobudejovické pivo*), meso (škotska govedina, mnoge vrste francuske živine) kao i pekarski proizvodi i riba (posebno škotski losos iz uzgoja).
- Garantovano tradicionalni specijalitet oznaka je za evropsku kvalitetnu hranu pripremljenu prema tradicionalnom receptu, kao što je na primer *Kriek TSG* (Belgija, pivo), *Hollandse maatjesharing TSG* (Holandija, riblji proizvod), *File Elena TSG* (Bugarska, mesni proizvod) ili *Prekmurska gibanica TSG* (Slovenija, kolač).

Zaštićena oznaka porekla: oznaka za evropsku kvalitetnu hranu sa garantovanim geografskim poreklom.

Zaštićena oznaka geografskog porekla: oznaka za evropsku kvalitetnu hranu koja je blisko povezana sa određenom regijom.

Evropski logotip za organski proizvedene proizvode.

Garantovano tradicionalni specijalitet: ističe tradicionalne karakteristike u pogledu sastojaka ili sredstava proizvodnje.

ORGANSKA POLJOPRIVREDA. Postoji poseban evropski logo za organski proizvedene proizvode koji garantuje da su ispunjeni evropski standardi u organskoj proizvodnji. Organska poljoprivreda poštuje prirodni životni ciklus biljaka i životinja i svodi na minimum naš uticaj na prirodu. Proizvodne metode u skladu su sa preciznim i strogim zakonodavstvom EU.

SISTEMI SERTIFIKACIJE. Dobrovoljnim sistemima sertifikacije za kvalitet hrane garantuje se usklađenost sa specifikacijama koje mogu uključivati zahteve za zaštitu životne sredine, dobrobit životinja, miris i ukus proizvoda i poštenu trgovinu. Evropska komisija razvila je smernice za usklađivanje tih sistema kako bi se smanjila ograničenja za proizvođače i sprečilo zavaravanje potrošača.

PRAVILA O HIGIJENI. Ova pravila primenjuju se 'od poljoprivrednog gazdinstva do stola' na hranu proizvedenu u EU ili uvezenu iz zemalja izvan EU. Strategija bezbednosti hrane EU zasniva se na pravilima povezanim sa bezbednošću proizvoda namenjenih ljudskoj i životinjskoj upotrebi; nezavisnim i javno dostupnim naučnim savetima, zaštitnim merama i pravu potrošača da donosi potpuno informisane odluke.

Na kraju, primenom mera ruralnog razvoja i promocije Evropska komisija i države članice EU podržavaju poljoprivrednike koji su se opredelili za kvalitet.

EU otvara svoje tržište zemljama u razvoju

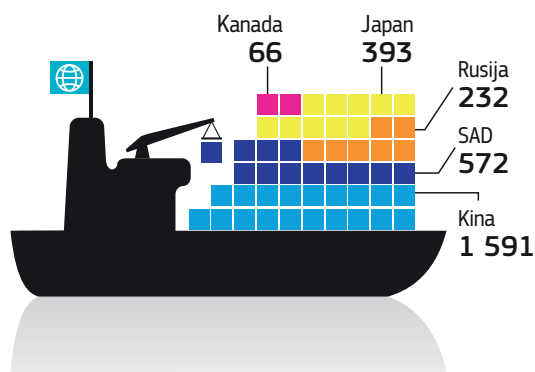
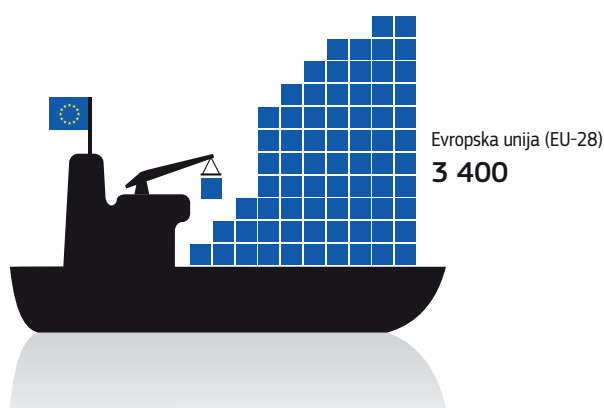
Evropska unija je ubedljivo najveći svetski uvoznik prehrambenih proizvoda.

Svojom prekomorskom razvojnom politikom EU pomaže zemljama u razvoju da prodaju svoje poljoprivredne proizvode u EU. To im omogućava davanjem povlašćenog pristupa svom tržištu.

Vrednost uvoza EU poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz najmanje razvijenih zemalja u 2015. iznosila je 3,4 milijarde evra. To je više od ostalih pet velikih uvoznika zajedno (2,9 milijardi evra iste godine za SAD, Japan, Rusiju, Kinu i Kanadu).

EU održava obimne trgovinske veze i saradnju sa državama koje ne spadaju među njene članice i regionalnim trgovinskim blokovima. Osim toga, sklopila je (ili pregovara o njima) bilateralne trgovinske sporazume sa svojim bliskim susedima i drugim državama, kao i sporazume o ekonomskom partnerstvu sa zemljama u razvoju.

UVOZ POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA IZ NAJMANJE RAZVIJENIH ZEMALJA U EU I OSTALIH KLJUČNIH ZEMALJA

Evropa je važan izvoznik kvalitetne hrane

Zahvaljujući povoljnoj klimi, plodnom tlu i tehničkim veštinama poljoprivrednika, Evropa je jedan od najvažnijih svjetskih proizvođača poljoprivrednih proizvoda.

Proizvodnja hrane na globalnom nivou moraće da se poveća kako bi se prehranila svetska populacija čiji se značajan porast očekuje u budućnosti. EU, kroz ZPP, igra značajnu ulogu u suprotstavljanju ovom izazovu. Zbog toga je potrebno da nastavi sa ulaganjima u svoj poljoprivredni sektor.

Zbog obima, raznolikosti i kvaliteta svojih proizvoda, EU je važan izvoznik. Štaviše, EU je vodeći izvoznik poljoprivrednih proizvoda (uglavnom prerađenih proizvoda i proizvoda dodate visoke vrednosti). EU nije samo vrlo važan izvoznik poljoprivrednih proizvoda, već i stalno ostvaruje suficit u trgovini poljoprivrednom robom: 25% trgovinskog suficita EU nastaje izvozom poljoprivrednih proizvoda.

EU je jedan od najvažnijih i najaktivnijih članova Svetske trgovinske organizacije (STO) i ima konstruktivnu ulogu u osmišljavanju inovativnih i naprednih zajedničkih pravila za globalnu trgovinu, uključujući poljoprivredu. Podržavajući ulogu STO, EU pomaže da se održi slobodan, pravedan i otvoren sistem trgovine za sve zemlje sveta.

IZVOZ EU PREMA SEKTORIMA

Mašine i uređaji **20 %**

Hemikalije **10 %**

Farmaceutski proizvodi **9 %**

Poljoprivreda **8 %**

Vozila i delovi **7 %**

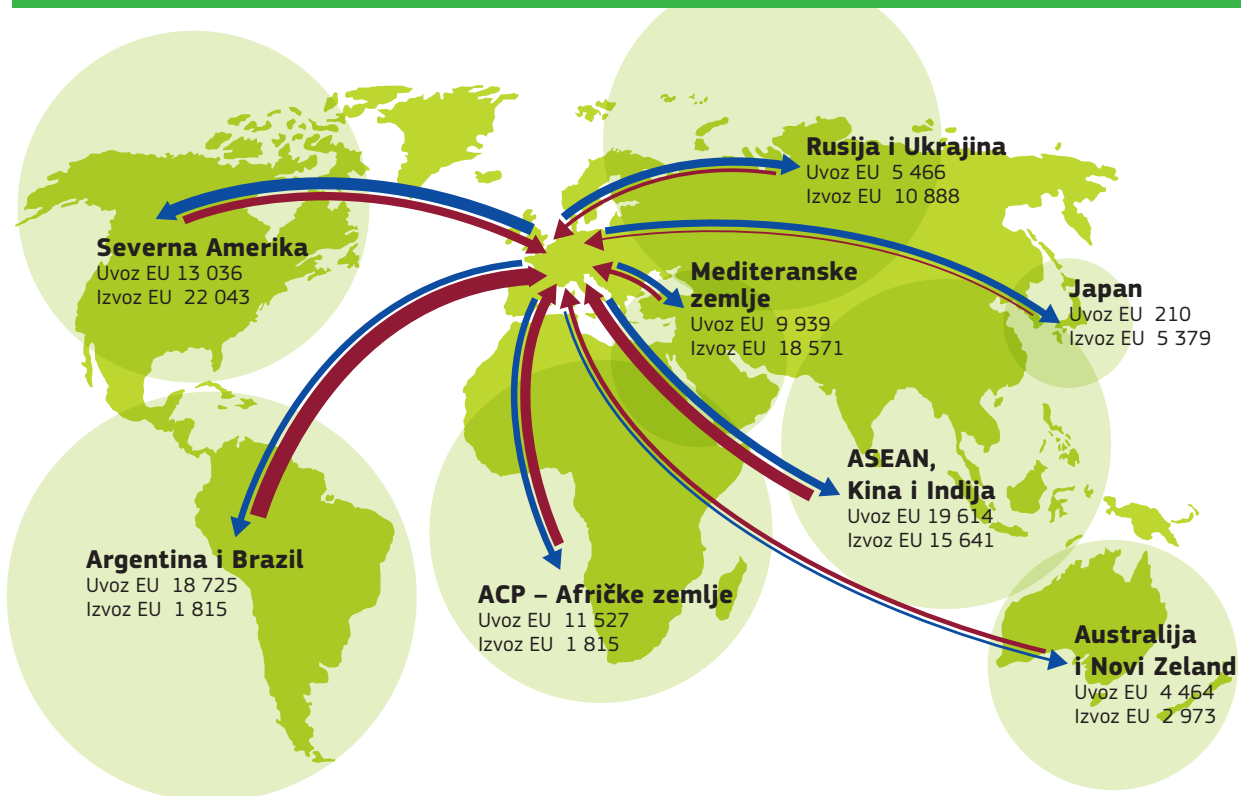
Tekstilni proizvodi **3 %**

Građevinska oprema **2 %**

Podaci se odnose na 2015, države EU-28.
Izvor: Evropska komisija.

Tok uvoza poljoprivrednih proizvoda u Evropsku uniju i izvoza iz nje prikazan je u nastavku.

POLJOPRIVREDNA TRGOVINA EU

Evropska poljoprivreda u susret 2020: odgovor na buduće izazove

Zajednička poljoprivredna politika isporučuje hranu na naše stolove i obezbeđuje zdrave, visokokvalitetne i bezbedne proizvode po pristupačnoj i poštenoj ceni.

ZPP se razvijala tokom godina u skladu sa promenljivim ekonomskim okolnostima i zahtevima građana. Velika većina građana podržava ovu politiku i prepoznaje njene značajne dobrobiti.

Politika je 2013. preoblikovana radi suočavanja sa budućim izazovima. Njome se uzimaju u obzir očekivanja društva i ona vodi ka dalekosežnim

promenama: direktna podrška postaće pravednija i zelenija, položaj poljoprivrednika u odnosu prema drugim akterima u prehrambenom lancu biće ojačana, a politika u celini postaće efikasnija i transparentnija. ZPP predstavlja snažan odgovor EU na izazove sigurnosti snabdevanja hranom, klimatskih promena i privrednog rasta i radnih mesta u ruralnim područjima. Njome će se i dalje promovisati pametan, održiv i inkluzivan rast.

Kao i prethodnih 50 godina, ZPP će nastaviti da se razvija i donosi korist svim građanima EU.

Za više informacija:

Delegacija Evropske unije u Republici Srbiji

Avenija 19a,
Vladimira Popovića 40/V,
11070 Novi Beograd, Srbija
Tel: 011 30 83 200
Fax: 011 30 83 201
E-mail:
delegation-serbia@ec.europa.eu
Website: www.europa.rs
[f](https://www.facebook.com/EUinfoRS) @DavenportEUSrb

EU info centar Beograd

Kralja Milana 7
11000 Beograd, Srbija
Tel: 011 40 45 400
E-mail: info@euinfo.rs
Website: www.euinfo.rs
[f](https://www.facebook.com/euinfo.rs) euinfo.rs
[t](https://www.instagram.com/euicbg) @EUICBG [yt](https://www.youtube.com/channel/UCuicbg) euicbg

EU info kutak Novi Sad

Mihajla Pupina 17
21000 Novi Sad, Srbija
Tel: 021 45 16 25
E-mail: officens@euinfo.rs
Website: www.euinfo.rs
[f](https://www.facebook.com/euipnovisad) euipnovisad
[t](https://www.instagram.com/EUinfoNS) @EUinfoNS

EU info kutak Niš

Vožda Karađorđa 5
18000 Niš, Srbija
Tel: 066 83 86 821
E-mail: officenis@euinfo.rs
Website: www.euinfo.rs
[f](https://www.facebook.com/euipnis) euipnis
[t](https://www.instagram.com/EUinfoNis) @EUinfoNis

EU u knjigama

DIGITALNA NARODNA BIBLIOTEKA SRBIJE

Kolekcija Narodne biblioteke Srbije sadrži publikacije koje su izdale Delegacija Evropske unije u Republici Srbiji, Kancelarija za evropske integracije Vlade Republike Srbije i partnerske organizacije, a koje pružaju informacije o različitim aspektima evropskih integracija, nastanku i razvoju EU, kao i odnosima Srbije i EU:
www.digitalna.nb.rs/sf/NBS/knjigeEU

EUTEKA EU u bibliotekama:

Publikacije i knjige o Evropskoj uniji na srpskom jeziku možete naći u bibliotekama širom Srbije.
www.euinfo.rs/euteka

Saznajte više:

- ▶ Internet stranice Evropske komisije o poljoprivredi: http://ec.europa.eu/agriculture/index_en.htm
- ▶ Imate li pitanja o Evropskoj uniji? Europe direct može da pomogne: 00 800 6 7 8 9 10 11
<http://europedirect.europa.eu>

